

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**SAĞLIK PERSONELİNİN HASTANEDE GÖREV YAPAN ÇOCUK GELİŞİMCİLERE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**
**INVESTIGATION OF HEALTH STAFF'S OPINIONS TOWARDS WORKING CHILD DEVELOPMENT IN
HOSPITAL**

Arzu AKAR GENÇER*
Nevzat YÜKSEL**

Öz

Bu çalışmada, Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan sağlık personelinin, bakanlık kadrolarına atanan çocuk gelişimciler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme teknikleri ile belirlenen 95 sağlık personeli oluşturmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmış, araştırma verilerinin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, sağlık personelleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerde, çocuk gelişimcinin tanımına, hangi çocuklarla ve kaç yaş aralığı çocuklar ilgilendiği, ailelerin veya kendilerinin hangi durumlarda çocuk gelişimciye başvuracakları konularına ilişkin kodlar ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık personeli, Çocuk Gelişimci, Hastane.

Abstract

In this study, the health personnel working in the Ministry of Health affiliated hospitals, children assigned to ministry staff aimed to investigate their views on progressives. The study group of this research has established for 95 medical personnel determined by the extent of the sampling techniques. Research data collected by semi-structured interview questions, content analysis was performed by analysis of research data. According to the research results, health staff in conjunction with a face to face interview, the child in the definition of progressive, which the children and what age range of children care, families or appeared codes related to the subject they themselves apply to cases in which children developers without.

Keywords: Health personnel, Child Development, Hospital.

1. GİRİŞ

Çocuk gelişimi alanı yeni bir kökene sahiptir ve çok disiplinlidir. Psikolojinin üç büyük dalından türemiştir. Deneysel, psikanalitik ve klinik psikologlar. Ayrıca büyük ölçüde tıp, biyoloji, antropoloji, sosyoloji, halk sağlığı, sosyal hizmetler, nörobilim ve eğitimin de içinde olduğu diğer çeşitli disiplinlerden gelen araştırmalara da dayanmaktadır (Berk, 2013; Gander & Gardiner, 2015).

Çocuk gelişimi çalışmaları, çocuklar hakkında gerçekçi beklentiler geliştirilmesini, gelişim süreci boyunca neye dikkat edilmesi gerektiği, nasıl davranılması gerektiği konusunda, çocukların normal davranışlarından sapmalarının hemen farkedilmesine ve uygun yönlendirmenin yapılmasına yardımcı olur (Doğan & Baykoç, 2015).

Çocuk gelişimi alanının gelişmesiyle çocuk gelişimci kavramı ortaya çıkmıştır. Çocuk gelişimci; çocuk gelişimi alanında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan mezun olan; çocukların sağlıklı bir ortamda yaşayabilmelerinin sağlanması ve yaşam kalitelerinin artırılabilmesi; doğumdan itibaren ergenlik dönemi sonuna kadar zihinsel, dil, motor, öz bakım, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında, çocuğu gelişimsel açıdan değerlendirerek, çocuk sağlığı izleminde rol alan, destekleyici, gelişimsel programlar ile çocuğa, aileye, profesyonellere ve topluma hizmet sunan, sağlık hizmetlerinde çalışan profesyonellerdir (Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği, 2016).

Çocuk Gelişimciler 0-18 yaş arasındaki normal gelişim gösteren, özel gereksinimi olan ve hastanede yatan çocukların bütün gelişim alanlarını değerlendirme, destekleme, gelişimsel sapmayı önleme ve gelişimsel sapma gösteren çocuklar için gelişimi destekleyici programlar hazırlama hizmeti sunar. Çocuk Gelişimci, sağlık, eğitim, sosyal hizmet alanlarında ve diğer sektörlerde görev yapmaktadır. Sağlık alanında çalışan Çocuk Gelişimci hastanelerde gelişimsel destek çalışmalarını: Çocuk Gelişimi Birimi, Gelişimsel Pediatri, Yatan Hasta Servisleri, Oyun Odaları, Çocuk Gelişimcinin bulunması gereken diğer birimlerde gerçekleştirmektedir. Çocuk Gelişimi Birimi'nde poliklinik hizmeti verilmektedir. Birimin çalışma sistemi;

*Öğr. Gör. Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, arzu.akar1@gmail.com

**Arş. Gör. Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Sağlık Yönetimi, nevzatyuksel02@hotmail.com

aile görüşmesi, gelişimsel değerlendirme ve gelişim takibi basamaklarından oluşmaktadır. Aile görüşmesinde, çocuk ve aile hakkında genel bilgiler edinilmekte ve başvuruya ilişkin gerekçeler alınmaktadır. Gelişimsel değerlendirmede, çocuğun kronolojik takvim yaşı ve tanısı dikkate alınarak gereksinimlerine dayalı standart ve informal değerlendirme araçları kullanılarak çocuğun gelişim profili çıkarılmakta, aileye bilgi verilmekte, gelişimine yönelik öneriler sunulmaktadır. Gelişim takibinde, aileyle yapılan görüşme ve çocuk değerlendirmesi sonucunda, sunulan öneri ve ödevler ayrıntılı olarak görüşülmektedir (Doğan & Baykoç, 2015).

Türkiye’de 100.000 kişiye düşen aktif çalışan uzman hekim sayısı 96’dır. Bu sayı ile Türkiye, Avrupa Bölgesi ülkeleri ve AB üyesi ülkeler ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır (Solak, 2014). Bu sebeple Türkiye’de uzman hekimler standardize edilmiş araçlar ile gelişimsel taramayı yapmak için yeterli zamanı bulamayabilir. Eğer tüm sağlık kuruluşlarında Çocuk Gelişimciler bulunursa, standardize edilmiş araçlar ile çocukların gelişimlerinin taranması mümkün olabilir. Bu çalışmada da birime en fazla gelişimsel değerlendirme ile başvuru yapılmış olması bu alandaki ihtiyacı ortaya koymaktadır (Doğan & Baykoç, 2015).

Sürekli gelişen ve değişen çocukta tıpkı erişkinler gibi tam bir iyilik halinden bahsedebilmek için bedensel, ruhsal ve toplumsal iyilik halinin sağlanabilmesi gereklidir. Çocuk ruh sağlığına verilen önem toplumumuzda giderek artmaktadır. Bu artışla beraber çocuğun gelişimini nesnel olarak değerlendirme ihtiyacı da artmıştır. Çocuğun büyümesini, gelişmesini nesnel olarak değerlendiren testleri genellikle çocuk gelişimi uzmanları uygulamaktadır (Altıparmak & Hesapcıoğlu, 2013).

Donanımlı bir çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı çocuk hastaların görüldüğü bir hastanenin önemli bir parçasıdır. Özellikle gelişim ve büyüme değerlendirmesi noktasında bu uygulamaların yapılamaması çocuklarda belirti vermeyen gelişimsel durumların atlanması ile sonuçlanabilir. Çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanlarının ülkemizde sayısının artırılarak sağlık alanında daha fazla istihdam edilmesinin gerektiği düşünülmektedir (Altıparmak & Hesapcıoğlu, 2014)

2. YÖNTEM

Bu çalışma, temel nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşlerinin belli bir olay ya da süreçte nasıl yaşadıklarını açıklayan araştırmalarda en sık kullanılan nitel araştırma türü “temel ve yorumlayıcı” çalışmadır (Merriam, 2013). Nitel çalışmalarda her bir durum amaçlı olarak seçilmektedir. Amaçlı örnekleme yönteminin ölçüt örnekleme tekniği önceden bazı ölçütlerin belirlenmesi ve bu ölçütleri kapsayan durumları çalışmayı kapsamaktadır (Patton, 2014). Çalışma grubunu Türkiye’nin farklı illerinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde görev yapan 95 sağlık personeli oluşturmaktadır.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme teknikleri ile belirlenen, farklı illerden 95 sağlık personeli oluşturmuştur. Nitel çalışmalarda her bir durum amaçlı olarak seçilmektedir. Amaçlı örnekleme yönteminin ölçüt örnekleme tekniği önceden bazı ölçütlerin belirlenmesi ve bu ölçütleri kapsayan durumları çalışmayı kapsamaktadır. Kartopu örnekleme tekniği ise daha çok bilgi edinebilmek için insanlara başka kiminle görüşülebileceğini sorarak örnekleme belirlemeyi amaçlamaktadır (Patton, 2014). Tablo 1.’de katılımcıların demografik bilgilerine yer verilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler yüz yüze görüşme yolu ile yarı yapılandırılmış sorular aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, 2014-2015 yılı içerisinde yaklaşık 10 ay içerisinde tamamlanmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin dökümü, analiz öncesi hazırlıklar ve tümevarım yoluyla analiz edilmesi basamakları izlenmiştir (Creswell, 2013). Verilerin yazıya dökümü görüşmeler tamamlandıktan sonra araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra tüm veriler okunarak olası kodlar, kategoriler ve temalar çıkarılmıştır.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Hastane Personelinin Demografik Bilgilerinin Dağılımı

		F
Cin	Kadın	63
	Erkek	32
Yaşı	22-30arası	36
	31-41 arası	27
	42-49 arası	27
	50-54 arası	5
	Ebe	18
Meslek Grupları	Uzman Dr.	7
	Aile Hekimi	3
	Diş Hekimi	2

	Diyetisyen	1
	Doktor	13
	Hemşire	34
	Opr. Doktor	1
	Psikolog	4
	Sağlık Memuru	3
	Sosyal Çalışmacı	1
	Uzman Dahiliyeci	1
	Anestezi Teknikeri	1
	Hizmetli	2
	Röntgen Teknisyeni	2
	Tıbbi Sekreter	2
Hizmet Yılı	1-10yıl	42
	11-20 yıl	15
	20-31 yıl	58

Araştırmaya dahil olan katılımcıların 63'ü kadın, 32 erkektir. Yaşları 22-54 aralığında değişen toplamda 95 kişi araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların meslekleri ebe, uzman doktor, aile hekimi, diş hekimi, diyetisyen, doktor, operatör doktor, psikolog, sağlık memuru, sosyal çalışmacı, uzman dahiliyeci, anestezi teknikeri, hizmetli, röntgen teknisyeni ve tıbbi sekreterdir olarak çeşitlilik göstermektedir. Mesleki hizmet yılları 1 yıldan 31 yıla kadar değişiklik göstermektedir.

3. BULGULAR

Tablo 2. "Çocuk Gelişimcinin Tanımına İlişkin Görüşler.

Tema	Kodlar	f
Çocuk gelişimcinin tanımı	Çocukların gelişimlerini takip eden eğitimcilerdir.	24
	Çocukların zihinsel, fiziksel, bilişsel gelişimlerini değerlendiren sağlık çalışanlarıdır.	5
	Çocuk gelişimi hakkında eğitim almış fakülte mezunu kişidir	10
	Çocuğun ergenlik dönemine kadar süreçlerini takip eden kişidir.	3
	Çocukları ruhsal ve sosyal yönden ebeveynleri yönlendiren kişidir.	3
	Anaokulu öğretmeni veya özel eğitimle elde edilen bir meslek grubudur.	1
	Çocuğun bilgi ve becerilerini saptayarak, oyun ve el becerilerini geliştirecek el işleri yapanlardır.	1
	Bilmiyorum	1
	Çocuklarda gelişim psikolojisi hakkında bilgi veren kişilerdir.	2
	Çocuğun psikolojik ve bedensel gelişimi ile ilgilenen kamu çalışanıdır.	4
	Bireylerin çocukları için yeterli olmadıkları her konuda danıştığı yardım aldığı kişilerdir	1
	Okul öncesi çocukların eğitimine yardımcı olan kişidir	2
	Çocuk gelişimi ve sorunu ile aile ve öğretmenleri bu konuda yönlendiren kişilerdir	6
	0-12 yaş arasındaki normal gelişim gösteren, özel gereksinimleri olan, korumaya muhtaç, zihinsel, dil, öz bakımlarını takip eden kişilerdir	2
	Çocuğun doğumundan itibaren her döneminde yaşına uygun olarak biyolojik, psikolojik, psikomotor, beslenme ve sosyal açıdan gelişimini takip eden profesyoneldir.	8
	0-14 yaş aralığında özel gereksinimi olan yaşlılarından farklı davranış sergileyen ya da geride olan çocuklarla ve aileleri ile gerekli görüşme yapan sorunu çözüme kavuşturan kişidir.	2
	Çocukların nörolojik gelişimlerini değerlendiren kişidir.	1
	Ailedir.	2
	Çocukların zihinsel, fiziksel gelişimlerini WHO kriterlerinde ve ulusal kriterlerle ölçen, değerlendiren sağlık görevlisidir.	1

Tablo 2' de sağlık personelinin Çocuk Gelişimcinin tanımına ilişkin görüşleri bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan hastane personelinin büyük çoğunluğunun çocuk gelişimcinin kim olduğuna dair fikri olduğu görülmüştür. Yalnızca 1 kişi "Bilmiyorum" cevabını vermiştir. Katılımcılarının ifadelerine bakıldığında, profesyonel, eğitimci ve sağlık çalışanı gibi ifadeler kullandıkları görülmektedir. Aynı zamanda katılımcılar çocuk gelişimcinin; gelişimi takip eden, ailelere bilgi veren, aileleri ve öğretmenleri yönlendiren, sorunu çözüme kavuşturan kişiler olduklarını da ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan doktorlardan, A. Ö (36), "Bireylerin çocukları için yeterli olmadıkları her konuda danıştığı kişidir çocuk gelişimci ve hastanelerde olması elbette önemlidir. Biz çocuk doktorlarının hasta yükü olduğundan

ailelere rehberlik etmede çok fazla zamanımız olmayabiliyor. Çocuk gelişimi polikliniğın yoğunluğuna göre oraya da hastanede birden fazla çocuk gelişimci de olabilir. Bunun Dünya'daki örneklerini görüyoruz. En önem verilen bölüm çocuk gelişimi branşları oluyor. Bizde de gelişeceğine inanıyorum” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 3. “Hastanelerde Çocuk Gelişimcilerin Gerekliliğine İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	f
Hastanelerde Çocuk Gelişimcilerinin Gerekliliği	Bilmiyorum	1
	Çocuk servisi olan hastanelerde gerekli	1
	Daha çok aile sosyal politikalar bakanlığı gibi kurumlarda gerekli.	2
	Evet gerekli.	80
	Gerekli ama ne kadar gerekli bilmiyorum.	1
	Hayır	3
	Kararsızım	1
	Kesinlikle Gerekli	5
	Okul öncesi ve kreşlerde gerekli olacağını düşünüyorum	1

Tablo 3’te sağlık personelinin gerekliliğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Çalışmaya dahil olan katılımcılardan 80’i hastanelerde çocuk gelişimcinin gerekli olduğunu, 1 kişi sadece çocuk servisi olan hastanelerde gerekli olduğunu, 1’i daha çok sosyal politikalar gibi kurumlarda gerekli olduğunu, 1’i gerekli olduğunu ama ne kadar gerekli olduğunu bilmediğini, 5’i kesinlikle gerekli olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan 5’i okul öncesi ve kreşlerde gerekli olacağını belirtirken, 1 kişi bilmiyorum, 1 kişi kararsızım ve 3 kişi de hayır gerekli değildir, cevabını vermiştir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında, çoğunluğun hastanelerde çocuk gelişimcinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Araştırma dahil olan uzman doktor F.G (45), “Çocuklarının psikolojik rahatsızlığı ya da gelişimsel sorunları olan ailelerin çoğu, çocuklarını özel danışmanlık merkezlerine gönderiyorlar. Küçük şehirlerde de bu imkânları bulmak pek mümkün olmuyor. Aileler ciddi zaman ve para harcıyorlar, çocukları için. Her ilde hastanelerde çocuk gelişimci ve psikologların ücretsiz bir şekilde danışmanlık yapmaları, aileler için de çok önemli bir destek olacaktır görüşündeyim. Birçok aile maddi imkânsızlıklardan dolayı çocuğunun dil ve gelişimsel problemlerini çözmeden, çocuklar bu sorunlarla büyüyüp, ihmal ediliyor”, ifadesini kullanmıştır.

Tablo 4. “Çocuk Gelişimci Kaç Yaş Aralığı Çocuklarla İlgilendiğine İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	F
Çocuk gelişimcinin ilgilendiği yaş aralığı	0-10 Yaş	1
	0-12 Yaş	10
	0-14 Yaş	4
	0-15 Yaş	1
	0-16 Yaş	10
	0-17 Yaş	3
	0-18 Yaş	40
	0-5 Yaş	3
	0-6 Yaş	7
	1-17 yaş	1
	1-18 Yaş	1
	1-6 Yaş	1
	2-14 Yaş	1
	2-15 Yaş	1
	2-18 Yaş	3
	2-6 Yaş	1
	3-12 Yaş	1
	3-18 Yaş	1
	3-6 Yaş	1
	4-7 Yaş	1
5-7 Yaş	1	
Bilmiyorum	2	

Tablo 4’ te sağlık personelinin çocuk gelişimcinin kaç yaş aralığı çocuklarla ilgilendiğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Araştırma katılanların 80’i çocuk gelişimcinin 0-18 yaş çocuklarla ilgilendiği, bu yaş aralığının çocuk olarak algılandığını ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Çocuk Gelişimci Hangi Tür Çocuklarla İlgilendiğine İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	F
Çocuk Gelişimcinin İlgilendiği Çocuk Türü	Büyüme ve gelişme çağındaki çocuklarla ilgilenir.	1
	Bütün çocuklarla	59
	Ailesinden tramvaya maruz kalmış, evlat edinilecek aile içi şiddete tanık olmuş çocuklarla ilgilenir.	2
	Psikolojik ve ruhsal yönden eksik olan çocuklarla ilgilenir.	3
	Sağlıklı veya sağlığı yerinde olmayan bütün gelişim dönemindeki	5

çocuklarla ilgilenir	
Engelli ve psikolojik problemi olanlar	3
Gelişim geriliği gösteren tüm çocuklarla	3
Uyum sorunu yaşayan her çocukla	1
0-14 yaş olan ve sağlıklı ve sorunlu olan çocuklarla	1
Gelişim takibine ihtiyaç duyulan çocuklarla	2
Zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal rahatsızlığı olanlarla ve sağlıklı çocuklarla ilgilenir.	9
Davranış problemi, yeme bozukluğu, sosyal iletişimde gerilik, konuşma bozukluğu	1
Hiperaktif	2

Tablo 5'te sağlık personelinin çocuk gelişimcinin hangi tür çocuklarla ilgilendiğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Araştırmaya dahil olan sağlık çalışanlarının 59'u "bütün çocuklarla" ilgilendiğini, 9'u "zihinsel fiziksel, sosyal ve duygusal rahatsızlığı olanlarla ve sağlıklı çocuklarla" ilgilendiğini ifade etmiştir. 5 kişi "sağlıklı veya sağlığı yerinde olmayan bütün gelişim dönemlerindeki çocuklar" cevabını vermişlerdir. Diğer katılımcılar "Engelli ve psikolojik problemi olan çocuklarla, gelişim geriliği gösteren çocuklarla, davranış problemi, yeme bozukluğu, sosyal iletişimde gerilik, konuşma bozukluğu, uyum sorunu yaşayan çocuklar, gelişim takibine ihtiyaç duyan çocuklar" gibi cevaplar vermişlerdir. A. K (32), "Daha önce çalıştığım hastanede çocuk gelişimci bulunuyordu, neredeyse her fırsatta, bir araya geldiğimizde çocuğumla ilgili bir şeyler soruyordum, bizler için bile bir danışan rolü oluyor. Çocuk eğitimi sağlığın bir parçası bana göre, bu yüzden hastanelerde çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Çocuğumun tırnak alt ıslatma sorunu vardı ve fizyolojik değildi, neden kaynaklanabileceği konusunda çocuk gelişimciye danıştım. Benimle uzun görüşmeler yaptı ve sonrasında bakıcısı yüzünden olduğunu fark ettik. Çünkü kızım bakıcısına alışmamıştı. Kendisi başka bir fikir önerdi ve çocuk gelişimi bölümü okuyan öğrencilerden bir oyun ablası bulduk, gerçekten etkili bir çözüm olmuştu".

Tablo 6. Sağlık Personelinin Çocuk Gelişimciye Hangi Konularda Danışmanlık Yardımı İçin Başvurduklarına İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	F
Sağlık Personelinin çocuk gelişimciye Başvurduğu Durumlar	Çocuğumun fiziksel, zihinsel, ruhsal, bedensel, nöromotor gelişimi ve el becerileri uygunluğu konularında başvururum	35
	Doğru çocuk yetiştirme, çocuğun gelişim basamakları gibi konularda görüşüne başvururum	11
	Hayatın uyulması gereken kurallarını sevdirek benimsetilmesi konularında başvururum	1
	Kendimi yetersiz hissettiğim konularda başvururum	9
	Kekeme, inatçı, altını ıslatan, saldırgan, öfkeli, yalan söyleyen, yeme yedirme, konuşma bozukluğu, uyku bozukluğu sorunlarında başvururum	8
	Aylık oyunlar için başvururum	1
	Çocuğun aile ve toplum ile iletişimde başvururum	2
	0-6 yaş arasındaki çocuklara gelişim testi, çocukların gelişim durumunu değerlendirmede başvururum	2
	Enkoprezis , enkoprezis vakalarında başvururum	8
	Çocukların aynı yaş gruplarındaki davranışlarına göre durumunu değerlendirmek için başvururum	2
	Eğitim, arkadaşlık, sosyal çevre, dini konularda başvururum	5
	Her konuda başvururum	14

Tablo 6'da sağlık personelinin çocuk gelişimciye hangi konularda danışmanlık yardımı için başvuracağına ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Katılımcıların 35'i "fiziksel, zihinsel, ruhsal, bedensel, nöromotor gelişimi ve el becerileri uygunluğu konularında", 11'i "doğru çocuk yetiştirme, çocuğun gelişim basamakları gibi konularda", 9'u "kendimi yetersiz hissettiğim konularda", 6'sı kekeme, inatçı, altını ıslatan, saldırgan, öfkeli, yalan söyleyen, konuşma bozukluğu, yeme sorunları, uyku bozukluğu yaşayan çocuklar için", 8'i "enürezis, enkoprezis vakalarında", 14'ü "her konuda" başvuracağını ifade etmişlerdir. Diğer katılımcılar; "hayatın uyulması gereken kurallarını sevdirek benimsetilmesinde", "aylık oyunlar için", "çocuğun aile ve toplum içinde iletişimde", "0-6 yaş arasındaki çocuklara gelişim testi, çocukların gelişim durumunu değerlendirmede" ifade etmişlerdir.

Tablo 7. "Çocuk Gelişimcinin Hangi Personelle İşbirliği İçerisinde Çalıştığına İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	f
Çocuk Gelişimcinin İşbirliği İçerisinde Çalıştığı Personel	Sağlık çalışanları	4
	Pedagog	8
	Çocuk doktoru	42
	Fizyoterapist	6
	Ebeler	10
	İdari personel	3
	Pediatrist	4

Tablo 7' de sağlık personelinin hangi pozisyondaki çalışanlarla işbirliği içerisinde olduğuna ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Çalışmaya dahil olan katılımcıların 42'si "çocuk doktoru, psikolog, diyetisyen, öğretmen, eğitimci, aile hekimleri, hemşire, pedagoğ", 10'u "aile hekimi, ebeler, ebeveynler", 17'i sosyal hizmet uzmanı, 10'u "bütün çalışanlarla", 5'i "imamlar, muhtar, diğer eğitimciler", cevaplarını verirken, diğer katılımcılar "idari personel, fizyoterapist" gibi cevaplar vermişlerdir. 2 kişi "bilmiyorum" cevabını vermişlerdir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Sağlık personelinin çocuk gelişimciye yönelik görüşlerine bakıldığında, çocuk gelişimcinin tanımını gelişimsel değerlendirme yapan, psikolojik ve eğitim açısından rehberlik eden kişi olarak tanımlayarak, hastanelerde gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu görüşü destekleyen bir çalışma olarak, Altıparmak ve Hesapçioğlu (2014) araştırmalarında Çocuk Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine getirilen çocukların yaklaşık 1/3'ünün çocuk gelişimi polikliniğine yönlendirildiği görülmektedir. Özellikle gelişim ve büyüme değerlendirmesi noktasında bu uygulamaların yapılamaması çocuklarda belirti vermeyen gelişimsel durumların atlanması ile sonuçlanabilir. Çocuk Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları uzmanı ve pediatristlerin çalıştığı sağlık kurumlarında Çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanlarının bulunması hastanın nesnel düzeylerde değerlendirilmesini ve ailelere danışmanlık yapma noktasında hekimin yükünün hafiflemesini sağlayacaktır. Katılımcıların görüşlerini destekleyen bir tanım olarak, çocuk gelişimi bölümü, dört yıllık lisans eğitimi sonunda mezunlarına Çocuk Gelişimci ünvanı vermektedir. Çocuk gelişimcinin temel hedefi, 0-18 yaş grubu normal, özel gereksinimi olan, hastanede yatan, korunmaya muhtaç ve risk altındaki çocukların gelişimlerini desteklemektir. Çocuk gelişimci, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler alanlarında ve diğer sektörlerde görev yapmaktadır (Doğan & Baykoç, 2015).

Çocuk gelişimi çalışmaları sadece bilimsel olarak değerli değil, tüm toplumu ve geleceği ilgilendirdiği için aynı zamanda faydalı, değerli ve anlamlıdır. Çocukla çalışma, transdisipliner ekip çalışması gerektirmektedir. Çocukla çalışacak sağlık personellerinin gelişimsel taramada kullanabilecekleri standardizasyonu yapılmış araçların eğitimlerini, mesleğe başlamadan önce almaları veya bu araçların eğitimlerini almaları konusunda yönlendirilmeleri önerilmelidir. Sağlık çalışanlarının "çocuk gelişimi, gelişimsel gecikmenin erken tanısı, özel gereksinimleri olan çocukların tedavisi" konusunda eğitimi ve donanımı oldukça kısıtlı olduğu için çocuğun gelişimi, değerlendirilmesi, gereksinimlerinin belirlenmesi ve çocuğa yaklaşım konularında kapsamlı eğitimler almış Çocuk Gelişimcilerin hastanelerde görev alması sağlık alanındaki bu açığı kapatmak için bir adım olabilir (Ertem, 2005).

Araştırmaya katılan sağlık personelinin çoğunun hastanelerde çocuk gelişimcinin gerekli olduğunu vurguladıkları görülmüştür. Özellikle daha önce çalıştığı kurumlarda veya şu an görev yaptığı hastanede çocuk gelişimci bulunan sağlık personelinin, mutlaka her hastanede çocuk gelişimci olmalı ve yalnızca hasta olarak yönlendirilen çocukların değil, aynı zamanda sağlıklı çocukları olan ailelere birçok konuda eğitim vermeleri gerektiğini önemle vurguladıkları görülmüştür. Hastanelerde çocuk gelişimcilerin olması ailelerin daha kolay bir şekilde rehberlik almalarını da sağlayacaktır. Ülkemizde son politikalar ile özellikle Sağlık Bakanlığı kadrolarında çalışan çocuk ergen ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanlarının sayısı giderek artmaktadır. Bu sayede daha fazla çocuğa ve ebeveynlere ulaşılarak sorun davranışlar üzerinde çalışılabilmekte ve normal gelişimsel dönemler konusunda ebeveynler aydınlatılabilmektedir. Bu noktada yoğun iş yükü ve sayı azlığı gibi faktörler de göz önünde bulundurulduğunda sağlık sektöründe Çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanlarının da istihdamının artırılması ihtiyacı doğmaktadır (Altıparmak & Hesapçioğlu, 2014). Ülker, Gözün Kahraman & Ceylan (2015) "Sağlık personelinin erken müdahale konusunda annelerle yaptıkları çalışmalara ilişkin değerlendirmeler" adlı çalışmalarında, Sağlık personeli 0-3 yaş grubu çocuklar için en çok genel sağlık ve büyümeye ilişkin ölçümler yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında, bebek ve küçük çocukları özellikle gelişimsel göstergelere bakarak da değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Ancak, bu gelişimsel göstergeler daha çok bebeğin fiziksel ve motor gelişimi dikkate alınarak yapılan değerlendirmelerdir. Bilişsel, dil ve sosyal-duygusal değerlendirmeyi çok az vurguladıkları görülmüştür. Görüşme yapılan sağlık personeli 0-3 yaş çocuk gelişimi konusunda kendilerini kısmen ya da hiç yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. Gözün Kahraman & Çetin (2014) yaptıkları çalışmalarında, sağlık personelinin kendilerini çocuk gelişimi konusunda yetersiz gördüklerini ve bu alanı bir çocuk gelişimcinin daha iyi değerlendirebileceğini de vurgulamışlardır. Mevcut çalışmayla desteklenen görüşlere de bakıldığında, sağlık personelinin yoğunluğu ve kendilerini yetersiz görmeleri sebebiyle hastanelerde çocuk gelişimcinin istihdamının artırılmasının önemine dikkat çekilmelidir. Ailelere ve sağlık personeline çocuk gelişimcinin önemine ilişkin bilgilendirmeler yapılmalıdır. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Aralık 2013

verilerine göre Türkiye’de Sağlık Bakanlığı’nda 287, üniversite hastanelerinde 34, özel hastanelerde 3 olmak üzere, toplam 324 (Solak, 2014); 2014 yılı ara atamalarıyla birlikte Türkiye’de aktif çalışan toplam 338 Çocuk Gelişimci bulunmaktadır (Doğan, 2014). 2015 atamalarında 20 çocuk gelişimci atanmıştır. Bu sayının artırılması, çocuklarla daha etkili değerlendirme yapılması ve rehberlik alınması konusunda önem teşkil etmektedir.

Çocuk gelişimcinin kaç yaş aralığı çocuklar ilgilendiğine ilişkin görüşlerde farklı yaş aralıkları görülmüştür. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesine göre de, çocuğu 18 yaşından küçük insan olarak tanımlamaktadır (Akyüz, 2001). 10 kişi “0-12” yaş çocuklarla, 4’ü “0-14” yaş aralığında olduğunu ifade ederken, katılımcıların diğerleri, farklı aralıklarla (0-15, 0-17, 0-5, 1-6, 2-6, 3-12, 4-7, 5-7, 3-18) ilgilendiğini belirtmişlerdir. 0-18 yaş aralığının çocuk olarak kabul edildiğine ve çocuk gelişimcinin bu yaş aralığından sorumlu olduğunu düşünen kişi sayısı 40’tır. Katılımcıların çoğunluğu çocukluğu kaç yaş aralığı olarak tanımlayacaklarına karar vermekte zorlanmışlardır. Katılımcılar daha çok küçük yaş grubu çocukların çocuk gelişimi polikliniğine yönlendirildiklerini düşünmektedirler. Ergenlik dönemindeki çocukların ve ailelerin çocuk gelişimciden daha az rehberlik aldıklarını ifade etmişlerdir. Altıparmak ve Hesapçioğlu (2014), yaptıkları çalışmalarında, hastanede çocuk gelişimciye gelen çocukların 2/3’ün okul öncesi dönem çocukları olduğunu, çalışmada değerlendirilen okul çağı çocuklar da azımsanamayacak düzeydedir.

Çocuk gelişimcinin hangi tür çocuklarla ilgilendiğine ilişkin görüşlerde, katılımcıların büyük çoğunluğun çocuk gelişimcinin tanımı da kapsayan bir değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Gelişimi değerlendiren, eğitim ve psikolojik açıdan rehberlik eden, davranış sorunları olan çocuklar...gibi geniş kapsamlı ifadelerde bulunmuşlardır. Katılımcılardan hemşire Türkiye’de yapılan bir çalışmada 6 ay süresince Çocuk Gelişimi Birimi’ne yönlendirilen çocuk sayısı 232 olarak belirlenmiştir (Sivas Numune Hastanesi, 2008). Bu çalışmada ise birime yönlendirilen çocuk sayısı yılda ortalama 822’dir. Türkiye’de uzman meslek elemanı yetiştiren Çocuk Gelişimi bölümlerinin sayısı her geçen gün artmakta dolayısıyla Çocuk Gelişimcilerin sayısı da artmaktadır. Çocuk Gelişimcilerin sayısının artmasıyla da Çocuk Gelişimi Birimlerinde daha fazla sayıda çocuk değerlendirilecek, izlemi yapılacak ve gerekli ise yönlendirilecektir. Ayrıca çocukların Çocuk Gelişimi Birimi’ne gelmeleri/ getirilmeleri için hasta olmalarına veya bir problemlerinin olmasına gerek yoktur. Çocuk Gelişimi Birimi’ne başvurmak için çocuk olmak yeterlidir ve özellikle 0-3 yaş grubu çocukların gelişimsel olarak değerlendirilmeleri için birime başvuru yapmaları büyük önem taşımaktadır (Doğan & Baykoç, 2015). Türkiye’de yapılan bir çalışmada Çocuk Psikiyatri Polikliniği’nden Sağlık Kurulu’na başvuran grupta en çok zekâ gerilikleri, gelişimsel gerilikler, Yaygın Gelişimsel Bozukluklar, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, Özel Öğrenme Güçlüğü ve Kekemelik tanuları bulunmaktadır (Özbaran ve Köse, 2011). Çocuk Gelişimi Birimi’ne 2012-2015 yılları arasında yönlendirilen çocuk sayısı toplam 2466’dır. Birimde her yıl ortalama 822 çocuk değerlendirilmektedir. Birime başvuru nedenleri sırasıyla; gelişimsel değerlendirme, okula hazır bulunuşluğun değerlendirilmesi, dil-konuşma problemi, diğer problemler, beslenme problemi, alt ıslatma, dikkat problemi, tırnak yeme ve kaka kaçırmadır (Doğan & Baykoç, 2015).

Sonuç olarak, araştırmaya dâhil olan sağlık personelinin çoğunluğun hastanede çocuk gelişimcinin olması gerektiği konusunda fikirlerini ifade etmişlerdir. Aileler için çocuk gelişimcinin hastanede olmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ülkemizde ailelerin çocuklarının beslenmesi, gelişimi, eğitimi, davranış ve psikolojik sorunları ile ilgili danışmanlığa, rehberliğe ihtiyaç duydukları düşünüldüğünde, hastanelerde ücretsiz ve kolay bir şekilde hizmet alabilecekleri bir birim olarak Çocuk Gelişimi Polikliniklerinin sayısının artması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ Emine (2001). “Çocuk Hakları Sözleşmesinin Temel İlkeleri Işığında Çocuğun Eğitim Hakkı”, *Milli Eğitim Dergisi*, s. 151.
- AITIPARMAK, Filiz & HESAPÇIOĞLU, Tural Selma (2014). “Muş Devlet Hastanesi Çocuk Gelişimi Polikliniğine Çocuk Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Polikliniğinden Yönlendirilen Çocuk Ve Ailelerinin Hizmet Alma Nedenleri Ve Sağlanan Hizmetlerin İncelenmesi”, *Balıkesir Sağlık Bilimler Dergisi*. 3 (1), s. 6-10.
- BERK, E. Laura (2009). *Child Development*. Onur, B. (Çev. Edt.) (2013). Çocuk gelişimi. Ankara: İmge Kitapevi.
- DOĞAN, Ayten & BAYKOÇ, Necate (2015). “Hastanede Çocuk Gelişimi Birimi’ne Yönlendirilen Çocukların Değerlendirilmesi”, *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*. 1, s. 101-113.
- DOĞAN, Ayten BAYKOÇ, Necate (2015). *Türkiye’de Bulunan Üniversitelerin Lisans Programlarının Çocuk Gelişimi Açısından İncelenmesi*. Sözel Bildiri. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi “Erken Müdahale”, Ankara.
- ERTEM, İlgı Öztürk (2005). “İlk Üç Yaşta Gelişimsel Sorunları Olan Çocuklar: Üç Sorun Ve Üç Çözüm”, *Özel Eğitim Dergisi*, 6(2), s. 13-25.
- GANDER, J. Mary & GARDINER, W. Harry (2004). *Child and Adolescent Development*. Onur, B. (Çev. Edt.) (2015). Çocuk ve ergen gelişimi. Ankara: İmge Kitapevi.
- Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği (2016) [http://www.gcn.org.tr/adresinden alınmıştır](http://www.gcn.org.tr/adresinden_alınmıştır).

GÖZÜN KAHRAMAN, Özlem & ÇETİN, Asya (2014). *Gelişimsel Geriliği Olan Bebeğe Sahip Annelerin Yaşadıkları Sürece İlişkin Görüşlerinin Ve Gereksinimlerinin Belirlenmesi*. Sözel Bildiri. ICECI Uluslararası Erken Çocuklukta Müdahale Kongresi, Antalya.

MERRIAM, Sharan (2013). *Nitel Araştırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

PATTON, M. Quinn (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.) Ankara: Pegem Yayıncılık

Sivas Numune Hastanesi (2008). Hastane tanıtım filmi. <http://212.156.99.78/sunum2008/2008nmn.swf> adresinden alınmıştır.

SOLAK, Mustafa (Ed.) (2014). *Türkiye’de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü Durum Raporu*. (1.Baskı). <http://www.sb.gov.tr/TR/belge/1-32644/turkiyede-saglik-egitimi-ve-saglik-insangucu-durum-rapo-.html> adresinden alınmıştır.

ÜLKER, Pelin, GÖZÜN KAHRAMAN, Özlem & CEYLAN, Şehnaz (2015). *Sağlık Personelinin Erken Müdahale Konusunda Annelerle Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Değerlendirmeleri*. Sözel Bildiri. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi “Erken Müdahale”, Ankara.